

kopenhag zirvası

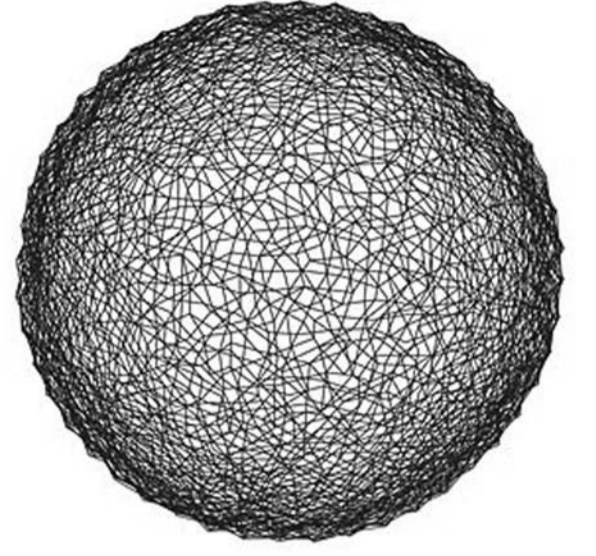
Kopenhag'da öğrendiğimiz şey "zirve" dedikleri şeyin bir "zirva" olduğudur. Ki aslında başından beri tahmin edilir birşeydi. Orada seslerini yükselten çevre örgütlerinin pek çoğu polislerin sert müdahalesiyle karşılaştılar, pek çok kişi toplantılara güvenlik nedeniyle alınmadı.

BURCU GÜLER

Bir zamanlar bir adam varmış. Bu adam şehrin birinde çalışmaktaymış. Bu adamın ne yaşı önemliymiş ne de çalıştığı iş. Tek önemli olan yaşadığı ortamdan, sürekli çalıştığı işten sıkılmış olmasıymış. Ve aklına çok enteresan bir fikir gelmiş. Bu fikir elinde ne varsa satıp, savıp bir sahil kasabasına yerleşmekmiş. Küçük bir eve yerleşip, hayatına orada devam etmek, denizin rüzgârla taşınan kokusunu her daim hissedebilmek istemiş. Ve bunu yapmış da. Küçük bir sahil kasabasına yerleşmiş ve küçük bir kayık almış. Bu kayıkla denize açılır, ihtiyacından biraz fazla balık avlar, fazlalık olanı da pazarda satıp, kazandığı parayı diğer ihtiyaçlarını karşılamak için kullanırmış. Günlerden bir gün şehirden bir arkadaşı onu ziyarete gelmiş. Ve yaptığı işi görüp, ne güzel bir yaşam demiş. Ama denizde daha fazla balık var neden sadece azıncığıyla yetiniyorsun demiş sonra. O da daha fazla tutunca ne olacak diye cevap vermiş. Arkadaşı o zaman daha fazla paran olur, daha büyük bir tekne alırsın demiş. Daha büyük bir tekneyi ne yapacağım demiş o da arkadaşına. O da o zaman daha fazla balık tutabilirsin demiş. Çünkü denizde balık çok. O da daha fazla balığı neyleyim ki ey arkadaşım demiş. O zaman daha fazla paran olur, bir tekne daha alırsın demiş. Velhasıl kelam bu sohbet böyle devam ede dursun, arkadaşısı bu şekilde onu büyük bir balıkçılık şirketinin sahibi yapıvermiş. O da öyle olsam bile

ne olacak deyince arkadaşı da o zaman sen de emekli olup varını yoğunu satar ve bir sahil kasabasına yerleşip keyfine bakarsın demiş."

Kapitalizm herkese istediğini vermek, daha doğrusu istekleri bir pazar haline getirmek ve yeni kârlar üretmektir. Amacı budur. Yani aslında bir nevi oyundur. "Daha fazlasını nasıl kazanabiliriz?"i düşünür ve insanın doğasının da bunu düşünmeye müsait olduğunda direktir. Hatta 100 yıldır geliştirilen evrim teorisini bile kullanmış, "Türler Arası Rekabet" savını bile kendi sistemini destekleyen bir şey olarak kullanmıştır zamanında. Çünkü bunun "Güçlü Olan Kazanır" gibi basit bir sonucu olduğunu ve insanın rekabetçi doğası gereği kapitalizme evrildiğini iddia etmiştir. Oysaki yukarıdaki hikayeden de anlaşılacağı gibi, -bir gün anlatılırken duyduğum bu hikayenin, kime ait olduğunu bilmesem de, durumu özetlediğini düşünüyorum- doğal diye önümüze konulan şey aslında bir şakadan başka bir şey değildir. En nihayetinde özlemine duyduğumuz denizin kokusunu duymaksa neden bu kadar çetrefilli bir mücadele içine girdiğimiz belli değildir. Ayrıca bu bir doğal evrimse bile, bu evrim bir avuç para sahibinin evrimi olsa gerek çünkü "doğası gereği rekabetçi" olan insanlığın çok büyük bir çoğunluğu proleterlerdir ve herhangi bir rekabete tabi değildir. Ayrıca bu nasıl bir evrimdir ki başta kendinin ve yaşayabilmek için ihtiyaç duyduğu canlıların yok olmasına sebebiyet verecek bir yolu tercih etmiştir. Bu güne kadar varlığını korumuş ya da doğal sebeplerden yok olmuş canlıları karşılaştırırsak

COP15
NOPENHAGEN
UN CLIMATE CHANGE CONFERENCE 2009

kabaca "topluluk" halinde yaşayanların "tek başlarına" yaşayanlara göre daha başarılı olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca doğada sadece aslanların değil karıncaların da varlığını devam ettirdiği unutulmamalıdır. Doğada var olmanın yaşayış anlamında tek bir yolu yoktur. Ve doğada yaşayan canlılar, çevre koşullarına göre değişirler ve bu değişim kendi biyolojik vücutlarında ya da topluluğun yapısında gözlemlenir. Burada bizim yaşadığımız evrim - Homosapiens'den sonra- çevre koşullarının değişimine "uyum sağlamak" için biyolojik bir evrim değil çevre koşullarına "karşı" geliştirdiğimiz aletlerin evrimi ve bu bağlamda kültürel evrimdir. Bununla beraber "Doğaya karşı mücadelemizi" ne yazık ki kaybetmek zorundayız çünkü canlı olmayan bir çevrede sadece yaşayamayacak olan diğer canlılar değil aynı zamanda biyolojik canlılığımızı sürdürdüğümüz için de bizleriz.

"Doğaya karşı mücadele" eden "insanlık" değildir elbette ki. Bu sadece bir avuç insanın fikridir. Çünkü toprakla uğraşan insanın "doğaya karşı mücadele" içinde olduğu söylenemez. Onun mücadelesi "yaşam mücadelesi"dir. Ve bu mücadeleye "kota" koyan, neyi ekip biçmesi gerektiğini söyleyen, GDO'lu tohumları kullanıp 1 değil 10 almasını söyleyen ve evrimini o bölgede gerçekleştirmiş bir tohum kullanmadığı yani oraya bağışık tohumları tercih etmediği için artık 10 kat fazla zirai ilaç kullanmak zorunda bırakan sisteme karşı bir mücadeledir. Daha fazla üretmek istedikçe, daha fazla zehir kullanmak zorunda kalacak, bir gün neden toprağının ona ürün vermediğini sorduğunda ise muhatap bulamayacaktır.

Bu meselede kısaca gözlemleyebileceğimiz şey, binlerce yıldır tarım yapılmasına rağmen 50-60 yıldır zirai ilaçlar kullanılmaktadır. Zaten buna ihtiyaç doğuran bu sistemdir. Milyonlarca yıldır insanlar vardır, ancak yine şimdi dünyayı yok etme tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır. Yani sorunu yaratan sistem sorunu kısa süreli çözmeye gidecek ve kendini değiştirmedikleri için bu anlayış yüzünden bize GDO gibi daha geri dönüşsüz yollar bulmaya çalışacaktır. Zaten burada kendini her şeyin üstünde zanneden insanların, 100 senede geliştirdiği teknolojinin ve siyasal sistemin, dünyanın milyarlarca yıllık deneme yanılma yöntemiyle ağır adımlarla oluşturduğu ekosistemden daha

arka bahçedeki bizim çocuklar

Neo-liberal politikaların en fazla etkilediği Güney Amerika ülkelerinde bu politikaların yarattığı yıkımları solun onaracağı düşüncesinde olan Güney Amerika halkı tarihin bittiğini söyleyenlere iktidara taşıdığı sol/sosyalist hükümetlerle bir nevi cevap veriyor.

YILMAZ ASLAN

Tayyip Erdoğan'ın Amerika gezisinin ardından Meksika'ya uğraması ile birlikte gezi öncesi ve sonrası yapılan Güney Amerika açılımı değerlendirmeleri ve işadamları için vize ve benzeri bürokratik işlerin kolaylaştırılması yönünde yapılan protokoller gözleri Latin Amerika'ya çevirdi. İşin aslında pek de ilginç olmayan yanı Türkiye'nin anlaşma yaptığı Güney Amerika ülkelerinin ABD'ye yakın ülkeler oluşuydu. Zira ABD'ye yakın olup kendini bölgede yalnız hissedenden üç ülke ile yapılmıştı Güney Amerika açılımı: Meksika, Kolombiya ve Peru. ABD'ye yakın olmayan ülkelerin hiç biri ile ön görüşme yapılmamış, ismi bile anılmamıştı. Yapılan görüşmelerin ve ziyaretlerin zamanlaması ise çok ilginçti çünkü Uruguay'da ve Bolivya'da sosyalistler seçimlerde ardarda büyük zaferler kazanmışlardı.

Venezüella'da Hugo Chavez'in 1998'de iktidara gelmesiyle Latin Amerika'da başla-

yan sol dalga tüm kıtayı sarmaya başladı. Chavez'e karşı yapılan darbe girişimlerine karşı halkın direnmesi ve sokağa yönelmesi, yapılabilecek darbe girişimleri için bölgede ABD'nin elini kolunu bağlayınca Chavez'in ve solun önü açılmaya, hareket alanı genişlemeye başladı. Ardından Paraguay, Ekvator, Nikaragua ve El Salvador'da sol iktidara geçti ve şu anda halen iktidardalar. Bu dal-

başarılı olabileceğini düşünmesiyle ortaya çıkan bir sonuçtur. Demek ki sorunun kaynağına, "bu bir sorun" demek aslında yersiz ve yetersiz bir talep olmaktan öteye geçemez.

Geçtiğimiz günlerde toplanan 100 ülkenin devlet başkanı "Küresel İklim Değişikliği'ni" tartıştılar ve buna da "Kopenhag Zirvesi" dediler. Tüm dünyanın gözü burada alınacak kararlardaymış gibi davrandılar. Hatta öyle bir hava yaratıldı ki, sonunda herşey çözülecekmiş sanırdınız. Sanki bütün devlet başkanları, evet siz haklısınız acilen tüm ülkeler karbondiyoksit salınımı değerlerini %50 oranında indirecektir, diyebileceklermiş gibi. Kyoto zirvesinin yapıldığı ve sonrasında Kyoto potokolünün imzalandığı (ABD, Çin vb. imzalamamıştı) 1997 yılından bugüne CO2 salınımı 4'te 1 oranında artmıştır. Zaten protokolün yürürlüğe girebilmesi 2005 yılını bulmuştur. Hedef salınımı %5 oranında azaltılabilmektir. Bir yandan bunları konuşup bir yandan aşırı üretim, tüketim zincirlerini şişiren politikalar nedeniyle %5 azalması hedeflenen emilsiyon, %25 oranında artma göstermiştir. Sonraları Türkiye'nin de imzaladığı Kyoto Protokolü bu nedenle ne kadar anlamsızdıysa, Kopenhag'da imzalanacak olan antlaşma da o kadar anlamsız olacaktı. Ki zaten çıkan birşey de olamadı.

Orada yaşanan tek önemli şey bu anlamda or-

taya çıkıp yıllar içinde beslenmiş çevre hareketinin tutumu olsa gerek. Orada bulunan pek çok örgüt, anti-kapitast bir çizgide hareket ediyorlardı. Kapitalizmin ne insanca, ne de herhangi bir canlıya uygun ve yaşanabilir bir dünya vermediğini bağırdılar. Çok önemli bu mücadelede çevreciler gittikçe radikalleşmeye sürüklenmekte. Çünkü bu zirve sadece şirket çıkarlarını korumaktan başka bir söylemi olmayan kapitalist Danimarka'nın açıkça iki yüzlülüğünü sergilediği bir şölen niteliği taşıyor. Halihazırda 2030'dan 2020'ye çekilen küresel iklimin 1.5-2 derece ısınması olayı, zaten önemsenen bir mevzu değildir. Öyle olsaydı hedef olarak koyulan şey 2020'ye kadar salınımı belirli oranlarda azaltmak olmazdı. Çünkü 2020 civarında yaşayacağımız olaylardan zarar görenler ilk etapta bizler olacağız. Şirket sahiplerinin, devletlerin amacı kendi zararlarını en aza indirmeye çalışmaktır, ayrıca bir şekilde insanları beklenti içine sokmak her zaman işe yarar. Bu bağlamda çevre hareketi daha büyüyecektir. Ayrıca bu işi bu şekilde de çözemeyeceğinin daha da farkına varmıştır bu zirve sonrasında. Buradan örülecek anti-kapitalist mücadelenin içinde bir bileşen olarak yer almamızın önemi gittikçe artıyor. Çünkü her zaman bir çözüm olduğuna inanılmıyacak, zor nefes aldığımızı da söylemek gerekmiyor, zaten bugün herkes

aciliyetin farkındadır. Faaliyet yürütmenin ve hem kendimize hem de çevre hareketine yön vermenin yollarını ısrarla araştırmamız lazımdır.

Kopenhag'da öğrendiğimiz şey "zirve" dedikleri şeyin bir "zırva" olduğudur. Ki aslında başından beri tahmin edilir birşeydi. Orada seslerini yükselten çevre örgütlerinin pek çoğu polislerin sert müdahalesiyle karşılaştılar, pek çok kişi toplantılara güvenlik nedeniyle alınmadı. Ayrıca oraya gelen her ülkeyi de aynı kefeye koymamak namına küresel iklim değişikliğinden neredeyse en çok zarar göreceklere olan Afrika kıtası ülkelerinden pek çoğu çevre ile birlikte salonların dışında eylemlere katılmışlardır.

Sosyalizm tasavvurunun ekolojik bir dünya ekseninde ele alınarak güncel mücadele ile bağlantıları kopmayacak bir perspektifle oluşturulması bu gün acil görevlerimizden biri olarak karşımızda durmaktadır.

Bu günden doğanın ve insanlığın barbarca yok edilmesine karşı direnme hattı oluşturarak bizim de söyleyeceğimiz var diyebilmeliyiz. Çünkü yapılan zirve göstermiştir ki kapitalistler hâlâ kârlarından, talan ettikleri sömürgelerinden vazgeçmeye niyetli değildirler. En kötü ihtimalle razı olacakları dünya bugünkü kabusun devam etmesinden başka bir şey değildir.

Türkiye'nin Güney Amerika açılımı ABD'ye yakın olup kendini bölgede yalnız hissedenden üç ülke ile yapıldı: Meksika, Kolombiya ve Peru. ABD'ye yakın olmayan ülkelerin hiç biri ile ön görüşme yapılmadı, isimleri bile anılmadı. Yapılan görüşmelerin ve ziyaretlerin zamanlaması ise çok ilginçti çünkü Uruguay'da ve Bolivya'da sosyalistler seçimlerde ardarda büyük zaferler kazanmışlardı.

ga ister istemez diğer ülkeleri de etkileyip ılımlı solu iktidara taşıdı. Şili, Brezilya, Arjantin gibi ülkeler ABD ile ilişkilerini fazla germeden dikkatli bir şekilde yürütürken bölgede oluşan sol birlikteliğe de uzak durmuyorlar. Neo-liberal politikaların en fazla etkilediği bu ülkelerde bu politikaların yarattığı yıkımları solun onaracağı düşüncesinde olan Güney Amerika halkı tarihin bittiğini söyleyenlere iktidara taşıdığı hükümetlerle bir nevi cevap veriyor.

Bolivya'da Morales'le devam

10 milyona yaklaşan nüfusunun yüzde 60'ı Aymara ve Kueçua yerlilerinden oluştuğu halde yıllarca İspanyol kökenli beyaz Avrupalılar ile İspanyol-yerli melez mestizolardan oluşan kadroların yönettiği, Güney

Amerika kıtasının denize çıkışı bulunmayan ve sahip olduğu zengin doğal kaynaklarına rağmen bölgenin en fakir ülkeleri arasında yer alan Bolivya'da halk Eva Morales'i 6 Aralık'ta yüzde 64 gibi ezici bir oyla yeniden iktidara taşıdı. Morales'in bu zaferden sonra, yerlilere özerklik getirmesi, toprak reformu yapması; anayasa değişikliklerini yapması; devletleştirme ve sosyal yardım politikalarını hızlandırması; gıda, çimento ve kâğıt sektöründe devlete ait fabrikalar kurması bekleniyor. Aldığı bu büyük zaferden sonra alınan sonucun dönüşüm politikalarını hızlandıracağını söyleyen Morales'in başkanı olduğu Sosyalizme Doğru Hareket de (MAS) Kongre'nin her iki kanadında, istediği yasaları geçirebilmesini sağlayacak üçte iki çoğunluğu elde etmeyi başardı. Halkın Morales'e olan inancı o kadar yüksekti ki, Morales, Santa Cruz ve Tarija gibi zengin muhalefetin güçlü olduğu eyaletlerden bile, ciddi bir destek aldı.

Uruguay'da Tupamaru iktidarda

Nüfusu 3,5 milyon olan Uruguay'da 1995'ten beri demokratik sosyalistler, komünistler ve eski Tupamaru gerillalarından oluşan geniş cephenin ılımlı sosyalisti Tabare Vazquez yönetiyordu.

Vazquez'in başkanlığı sırasında ülke ekonomisi hızlı bir büyüme gerçekleştirdi, işsizlik tarihin en düşük seviyelerine kadar indi. 29 Kasım'da yapılan seçimlerin ikinci turunda, sol koalisyon Geniş Cephenin (Frente Amplio) adayı olan Tupamaro Örgütünün kurucusu eski gerilla lideri Jose Mujica, oyların yüzde 51'ini alarak devlet başkanı seçildi.

Mujica, Tupak Amaru örgütünün üyesi. Örgüt adını eski İnka Kızılderililerinin İspanyol sömürgecilerine karşı önderi olan Tupak Amaru'dan (Çöreklenmiş Yılan) alıyor. Mujica'nın Raul Sendic ile birlikte 1959 Küba Devrimi'nden esinlenerek kurdukları Tupamaro, 1960 ve 70'lerde ABD destekli sağcı hükümetleri hedef alan adam kaçırmaya, soygun ve bombalama eylemlerine imza atmıştı. CIA ajanı Dan Mitrone'yi öldüren Tupamarolar, İngiltere büyük elçisi Geofreej Jackson'ı kaçırp fidye karşılığı serbest bırakmıştı. 1972'de yakalanıp 14 yıl hapse mahkûm edilen Mujica, hapisliği döneminde hücrede kalmış ve işkenceye uğramıştı. 1984'te ülkedeki askeri yönetimin sona ermesinin ardından ilan edilen afa özgürlüğüne kavuşan 74 yaşındaki José Mujica seçim sonrası yaptığı konuşmada Latin Amerika'da esen sosyalizme yürüyüş rüzgarında elinin daha rahat olduğunu

bu sonucun programını hızlandıracağını söylüyor.

Sosyalizme doğru yürüyüş...

Latin Amerika'da sosyalizm hedefini resmen ilan etmiş olan 3 ülke olan Venezüella, Bolivya ve Ekvator'un bölgede işinin hiç de kolay olmayacağı bilinci ile hareket etmeleri ve sorunları aşmadaki politikaları bazen ister istemez sosyalist hükümet olmaları konusunda birçok kişide şüpheye uandırmaktadır. Fakat kamuoyunda pek göz önüne gelmese de bu bölgeye ABD'nin planlı bir biçimde müdahale ettiği de gözlerden kaçmamaktadır. Kıtadaki ABD yanlısı Peru ve Kolombiya hükümetlerine verilen askeri ve ekonomik desteğin yanı sıra, sol hükümetlerin iktidarda olduğu ülkelerde sağcı muhalefete verdiği maddi destek sosyalizm yürüyüşü esnasında kıtanın işinin zor olduğunu gösteriyor.

Zira geçtiğimiz Mayıs ayında ünlü FARC gerilla lideri Raul Reyes'in Kolombiya askerlerince Ekvator sınırlarına girerek yapılan operasyon sonrası katledilmesi ve operasyonda ABD istihbaratının olması bu ülkeler arasında ipleri gerdi. Ardı ardına elçilikler iptal edilip diplomatlar sınır dışı edildi. Misilleme olarak Kolombiya da kendi sınır kapılarını kapamıştı. Gelişen bu olaylar üzerine ABD Venezüella ve Ekvator'a gerillalara kamp sağlayarak barındırma suçlaması ile terörist ülke damgası yapıştırmayı ihmal etmedi.

Venezüella'da olduğu gibi Bolivya'da ve Ekvator'da da ABD eliyle geliştirilen sağcı muhalefet özellikle zengin iş adamı liderleriyle eylemler düzenleyerek kendilerine alan açma çabası içindeler. Bolivya'da benzer bir eylemde Santa Cruz grubu olarak bilinen ve yine en zengin eyaletlerin valilerinden oluşan grup otonomi isteğiyle başladıkları eylemlerde katliamlara varan provokasyonlar örgütlemiş ve nihayetinde Morales'i kendileri ile anlaşma masasına oturmak zorunda bırakmışlardı. Bütün bunlar olurken kıtada Chavez önderliğinde bütün kıtayı içine alacak ekonomik işbirliği projeleri de gelişmekte. Geçtiğimiz aylarda kendi IMF'lerini oluşturma yönünde kararların alındığı Afrika-Güney Amerika Zirvesi'nden Uluslararası Para Fonu'na (IMF) alternatif banka kurulması ve benzeri kararların uzun vadede bölge ekonomisi için olumlu adımlar olacağı görüşü hâkim.

Sol rüzgarın bu kadar güçlü estiği kıtada sağcı partilere ve çeşitli provokasyonlarla muhalefet örgütleyen patronlara karşı sol hükümetlerin aldığı tutumun sosyalizm yürüyüşü konusunda şüphelere yol açtığını da söylemek gerekir. Chavez ve diğer ülke liderlerinin anayasayı istedikleri gibi değiştirebilecekleri güçleri var iken süreci uzatmaları ve muhalefetin bu sürede güçlenmesi, sosyalizm hedefleri konusunda ağır ve emin adımlarla mı yoksa hedeflediklerinin çok da beklenildiği gibi olmadığı konusunda soru işaretleri yaratıyor. Ama yine de bu gidişattan geriye doğru gidilmesi ya da iktidardan olmaları halinde Latin Amerika halkının sosyalizm umudundan çok uzaklaşacağı da açık. Çünkü son 50 yılını askeri diktatörlük ve katliamlarla geçirmiş kıtada Sovyetlerin yıkılmasıyla prestij yitiren sosyalizmin bu bölgede de imkanlar bu kadar yakınken olumsuzlukla sonuçlanması hem bölge hem de bütün ezilen dünya halkları için büyük moral bozukluğu olacaktır. Ama Latin Amerika'daki son gelişmelerden anlaşılan o ki "bizim çocuklar" da bunun farkında.